

BILINGÜISME I GENOCIDI CULTURAL

La llengua catalana no és només una eina de comunicació. És, també, la característica principal de la cultura pròpia dels Països Catalans.

El fet de tenir el nostre territori dividit entre l'Estat espanyol i l'Estat francès no sols no beneficia el català, sinó que la convivència en desigualtat de condicions amb dues llengües estatals de centenars de milions de parlants, com són l'espanyol o el francès, fa que la llengua catalana –i amb ella la cultura i la identitat– retrocedeixi any rere any.

Com a exemple, fixem-nos en el cas de Barcelona, la capital de Catalunya i una de les principals ciutats dels Països Catalans. El català ha passat de ser la llengua d'ús social comú del 100% dels barcelonins i barcelonines a ser-ho només del 38% de la ciutadania de Barcelona.*

Moltes de les llengües del món pateixen transformacions, assimilacions o moren cada any. Aquest procés és una pèrdua molt important per a la multiculturalitat mundial, ja que cada llengua representa una forma diferent d'entendre el món. És convenient, doncs, que es realitzin tots els esforços necessaris per evitar la desaparició de les formes de comunicació dels diferents pobles, però la mort d'una llengua és, fins a cert punt, comprensible quan es tracta d'un procés natural. Mai quan es tracta d'un procés impositiu o de voluntat política.

Aquest últim és el cas que està vivint la llengua catalana. El retrocés del català no es tracta d'un procés natural, sinó d'un genocidi cultural perpetrat a consciència pels estats espanyol i francès, que pretenen uniformitzar culturalment els seus territoris i eliminar així bona part dels signes d'identitat de les nacions que dominen.

Si el català no és la llengua de comunicació social dels Països Catalans, d'on ho serà? La resposta és clara i contundent. D'enlloc. Desapareixerà.

Els colonitzadors, al llarg de la història, mai han après la llengua del poble al qual han dominat. Sempre ha estat el poble dominat el que ha après la llengua del conqueridor i així és exactament com s'explica que als Països Catalans coneguem perfectament l'espanyol o el francès, mentre que, per exemple, a Castella i les seves zones d'influència cultural només parlin l'espanyol i no sàpiguen ni un borrall de català.

De fet, als Països Catalans només funcionen com a bilingües els catalanoparlants: en català amb altres catalanoparlants i en espanyol amb els castellano parlants o en francès amb els francoparlants. Espanyols i francesos estan acostumats a mantenir la seva llengua. I és que quan es troben en una conversa la llengua dominant i potent, l'espanyol o el francès, amb la llengua dominada i minoritzada, el català, aquesta darrera és la llengua que recula i la comunicació s'acaba establint en espanyol el 95% de les vegades, encara que els dos interlocutors coneguin perfectament les dues llengües. A l'Estat francès el percentatge escala fins al 100%.

* Segons una informació publicada pel diari ABC el 12 de maig del 2002 i contrastada amb el diari AVUI del 6 d'abril del 2002.

Per què el català és la llengua sacrificada si aquesta és pròpia i oficial, mentre que l'espanyola i la francesa són oficials, però no pròpies del territori?

No és senzill de respondre aquesta pregunta, però si hagués d'apuntar una solució no en tindria cap dubte: segles i segles de persecució, prohibició i menysteniment de la llengua catalana acaben creant en els propis catalans un sentiment d'inferioritat tan desenvolupat que es manifesta en el canvi immediat de llengua davant d'un castellano-parlant o d'un francoparlant (encara que aquests coneguin perfectament el català) i en l'adopció d'una nacionalitat diferent de la pròpia quan sortim de les fronteres estatals. És a dir, substituïm – per indicació de l'ocupant i per desídia pròpia– els nostres trets identitaris com a catalans en favor dels espanyols o francesos i, així, donem per fet que allò català queda subordinat a allò espanyol o francès; que és, doncs, inferior.

Ho pregunta en Narcís Comadira, poeta i pintor gironí, en una entrevista publicada al llibre jo no sóc espanyol, de Víctor Alexandre: Quina mena de generositat és aquella per la qual un poble renuncia a la llengua i a la cultura del seu territori, en favor de la llengua i la cultura d'un altre poble que tria aquest territori per viure?

Quina mena d'educació és aquella que converteix en maleducats aquells que parlen la llengua pròpia del territori i en agraviats aquells que, després de viure-hi el temps suficient, no la coneixen o no la volen conèixer?

No seria molt més lògic que fos el poble nouvingut o immigrant que, per educació o generositat, adoptés la llengua i la cultura del territori on ha decidit viure?

Anys i anys de colonització ja les tenen, aquestes coses.

Per aquells que pensin que els Països Catalans són bilingües, que tan pròpia li és la llengua catalana com l'espanyola o la francesa, cal que entenguin que, per definició, els territoris només en tenen una, de llengua. I l'espanyol o el francès poden ser les llengües pròpies de molts habitants dels Països Catalans, però no són la llengua pròpia del territori perquè, com el seu nom indica, ho és el català. És tan enganyós com afirmar que el poble català té dues nacionalitats, que és català i espanyol o francès al mateix temps. I això no és així. Jo puc tenir passaport espanyol o francès, això és un fet politicoadministratiu, però el fet de ser català és un fet natural, un fet cultural, un tret identitari propi que no m'atorgarà ni em negarà mai cap paper per més oficial que sigui.

No. Desenganyem-nos. El bilingüisme en una societat no és una situació estable, sinó una situació transitòria cap al monolingüisme. El bilingüisme o el poliglòtisme pot existir en els individus, però no en una societat. De fet, és necessari que existeixin llengües de comunicació internacional per facilitar l'enteniment entre tots els pobles del món, però aquestes grans i potents llengües han de servir per això, per comunicar-se, però mai per substituir els idiomes propis de les societats que els utilitzen.

Amb la trampa del bilingüisme es des-tapa un nou cas de discriminació patida pels catalans respecte als espanyols i els francesos: nosaltres tenim dues llengües i dues nacionalitats, la nostra i la seva, mentre ells només en tenen una, la seva.

Aquesta és, en part, la diferència bàsica entre l'independentisme català i l'impe-

rialisme espanyol o el jacobinisme francès. El primer afirma en primera persona, diu «sóc català» i decideix sobre la pròpia identitat. Els segons afirmen en segona persona, diuen: «ets espanyol» o «ets francès» i decideixen sobre la identitat de l'altre.

Una demostració d'aquest fet discriminatori és la distribució dels mitjans de comunicació a (Estat espanyol. Catalans, gallecs i bascos reben la informació en la seva llengua pròpia i en llengua espanyola, mentre que aquelles zones de l'estat que tenen l'espanyol com a llengua pròpia només la reben en espanyol. Com és que només es practica el bilingüisme en les zones que tenen una llengua pròpia diferenciada de l'espanyol? Si el bilingüisme fos una riquesa cultural tan positiva com diuen, no serien ells els primers en aplicar-se'l?

Tal i com argumenta Víctor Alexandre al llibre *Despullant Espanya*, per quin motiu els mateixos que defensen el bilingüisme als Països Catalans, on el binomi lingüístic el formen l'espanyol i el català, el rebutgen a Puerto Rico, on la parella de llengües que conviuen és l'anglès i l'espanyol?

El cas és pastat al nostre. La llengua pròpia de Puerto Rico abans de l'arribada de l'anglès -i per la pràctica desaparició de les llengües indígenes- podem dir que és l'espanyol, però com que administrativament Puerto Rico pertany als Estats Units, doncs l'anglès també és llengua oficial. Com solucionem el conflicte? Aplicant el bilingüisme, diu l'administració dels EUA. Única llengua oficial l'espanyol, diuen els espanyols. Per què rebutgen un bilingüisme que aquí volen instaurar? Molt senzill. Perquè a Puerto Rico, contràriament al que passa als Països Catalans, no és l'espanyol la llengua forta i domi-

nant, sinó (anglès. I els espanyols coneixen molt bé l'efecte del bilingüisme. Sempre acaba esdevenint monolingüisme en favor de la llengua més potent, en el cas de Puerto Rico l'anglès, i per això el rebutgen, mentre que l'administració dels EUA defensa la seva implantació.

Si ens ho mirem des d'una certa distància es pot veure amb claredat que els estats francès i espanyol estan seguint una estratègia clàssica de substitució lingüística molt semblant a la que van practicar durant la colonització d'ultramar, però en aquest cas aplicat a les seves colònies peninsulars: invasió militar, repoblació amb persones vingudes de la metròpoli i imposició per la força de la llengua de l'ocupant. Fer creure a l'ocupat que la seva és una llengua de categoria inferior i que la llengua de la metròpoli –la superior– també és la seva llengua. D'aquesta manera, s'arriba a una etapa de transició marcada pel bilingüisme, que deixarà pas al retorn del monolingüisme, però ja en la llengua de l'ocupant. La llengua pròpia del poble ocupat haurà mort indefectiblement. Us sona aquesta situació?

La clau del tema és que els que reivindiquen el bilingüisme ho fan, en molts dels casos, per poder continuar sent monolingües en espanyol o en francès i no s'adonen que si el català fos l'única llengua oficial als Països Catalans no seria una pèrdua dels seus drets, sinó que seria el final dels seus privilegis. És per això que m'atreveixo a afirmar que aquells que prediquen el bilingüisme i l'ús del castellà o del francès com a llengua oficial en els Països Catalans, el que en realitat pretenen és la uniformització cultural de l'Estat espanyol, en espanyol, i de l'Estat francès, en francès. I és que està clar, si obligues a una llengua d'onze milions de parlants, la catalana, a conviure en igualtat de condicions

amb una llengua de centenars de milions de parlants, com l'espanyol o el francès, la llengua més dèbil està destinada a la desaparició.

Per si de cas hi ha algú que no està d'acord amb la premissa li recomano aquest fragment del llibre *Catalunya vista per un alemany* del sociolingüista alemany Til Stegmann: «La investigació sociolingüística històrica i actual sobre la convivència de llengües

ens ha aclarit que en una societat no hi pot haver convivència duradora de dues llengües. El bilingüisme o multilingüisme pot existir en una persona, però no en una societat. Una societat, al llarg del temps, es decanta automàticament per una de les dues llengües del seu àmbit: pot ser la llengua que s'hi parlava des d'antic, però també pot ser la llengua nouvinguda o imposada». No és una opinió, és ciència.

Daniel Camon i Pastor

Extret del llibre:

Un únic camí. Aproximació a la realitat dels Països Catalans

Ed. Mediterrània. Barcelona, 2003